

פרופ' יונתן גרוסמן

76 ימי המילואים (ו) – מילוי ידי הכהנים

שהבגדים גם מקדשים את הכהנים: "לְקַדְּשׁוּ לְכַהֵנוּ לִי"; אך גם כאן נשמר עיקר ייעודם של הבגדים – "לְכַהֵנוּ לִי". המשניות של פונקציית ההקדשה בבגדים בולטת בפסוק העוקב הבא (ז), שחוזר להגדרת הבגדים כבגדי קודש (כמו בשלב השני), אך חותם במטרתם היסודית – "לְכַהֵנוּ לִי", ללא אזכור הקדשת הכהנים שתבוא בעקבות לבישתם.

מעניין בהקשר זה לבחון גם את חתימת פרשת הבגדים, שבאים בה יחדו כל שלושת הרכיבים. שם ניכר במיוחד שאין די בבגדים על מנת להכשיר את הכהן לעבודתו, ויש להוסיף את שני האלמנטים האחרים – המשיחה בשמן ומילוי הידיים: "וְלִבְנֵי אֱהֲרֹן תַעֲשֶׂה כְתָנֹת וְעִשִׂיתָ לָהֶם אֲבָנִיטִים וּמַנְבְּעוֹת תַעֲשֶׂה לָהֶם לְכָבוֹד וּלְתִפְאֵרֶת. וְהַלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת אֱהֲרֹן אָחִיד וְאֶת בְּנָיו אִתּוֹ; וּמִשְׁחָתָ אֹתָם; וּמִלֵּאתָ אֹת יָדָם; וְקִדְשְׁתָּ אֹתָם וְכַהֵנוּ לִי" (שמות כ"ח, מ-מא). העמדת כהנים קדושים המכהנים לה' – "וְקִדְשְׁתָּ אֹתָם וְכַהֵנוּ לִי" – מחייבת להלביש אותם בבגדי כבוד ותפארת, למשוח אותם ולמלא את ידם.

לאור זאת מסתבר שקורבנות ימי המילואים – ובעיקר איל המילואים – הם מוקד פרשת ימי המילואים והם הממלאים את ידי הכהנים. כפי שכבר ראינו, עיקר תפקידו של פר החטאת בימי המילואים הוא חיטוי המזבח (ויקרא ח', טז), וקורבן העולה היא הקורבן הבסיסי שמביא כל מי שהיה רחוק מן הקודש והתקרב אליו שוב לאחר זמן. הקורבן החרג והמיוחד לימי המילואים הוא זבח השלמים עם דינים ייחודיים של 'איל מילואים', ותפקידו, כפי שמורה שמו – למלא את ידי הכהנים.

האתגר הפרשני שמלווה את ימי המילואים הוא, אם כן, כיצד יש בכוחו של איל המילואים 'למלא את ידיהם' של הכהנים, ומה למעשה המשמעות של 'מילוי ידיים'? האם יש הבדל של ממש בין הגדרה זו להגדרת 'הכהונה' המושגת על ידי לבישת הבגדים?

מקובל להניח שמשמעות הצירוף 'מילוי ידיים' היא קבלת מינוי לתפקיד מסוים, כפי שעולה למשל ממינוי הלוויים לתפקידם לאחר חטא העגל: "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֵלֹא וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו וְלָתֵת עֲלֵיכֶם הַיּוֹם" (שמות ל"ב, כט). היו שניסו למצוא רקע ממשי הקשור במילוי ידיים שעומד מאחורי מטבע הלשון, אך גם אם יש רקע כזה, בפרשתנו הצירוף הוא כבר מטבע לשון מופשט, כטענתו המוצדקת של ז'ואון:

"בשני טקסטים (שמות כ"ט, לה; ויקרא ח', לג), מילוי הידיים צריך להימשך שבעה ימים. איזו פעולה קונקרטיית שלא תהיה איננה יכולה להימשך שבעה ימים... מי שרוצה לראות בטקסטים שלנו פעולה פיזית – מילוי של יד –

לאור דברינו בשיעורים הקודמים עולה השאלה מהו היחס בין שלוש הדרכים שמכשירות את הכהנים לעבודתם? לענייננו אני מבקש במיוחד לשאול מדוע לא ניתן להסתפק בבגדים או בשמן המשחה ומה מוסיף עליהם איל המילואים.

המסע לבירור עניין זה מתחיל מהיבט לשוני החושף את התמונה כולה. כפי שניכר מהפסוקים שהובאו לעיל, הכתובים משתמשים בשלושה ביטויים שונים כדי לתאר את תכליתן של הפעולות שנועדו להכשיר את הכהנים לתפקידם: "לקדש", "לכהן" ו"למלא את ידיהם". נראה שכל אחד מן הביטויים הללו מתייחס ביסודו לאחד משלושת המרכיבים הנזכרים לעיל והוא הועבר גם למרכיבים האחרים. שמן המשחה 'מקדש' את הכהנים; הבגדים הופכים אותם לראויים ל'כהונה'; ותפקיד איל המילואים הוא 'למלא את ידם'.

אכן, יש גם צירופי לשון שקשורים במרכיב אחד ונזכרים אצל האחר, אך הדבר נעשה כהרחבה של הפונקציה הבסיסית שאותו מרכיב מבקש להשיג. כדוגמה לתופעה זו נחזור לפסוקים הפותחים את הציווי על הכנת הבגדים בשמות כ"ח:

"וְאִתָּה הַקָּרֵב אֲלִידָ אֶת אֱהֲרֹן אָחִיד וְאֶת בְּנָיו אִתּוֹ מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְכַהֵנוּ לִי" (א).

"וְעִשִׂיתָ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ לְאֱהֲרֹן אָחִיד לְכָבוֹד וּלְתִפְאֵרֶת" (ב).

"וְאִתָּה תְדַבֵּר אֶל כָּל חַכְמֵי לֵב אֲשֶׁר מִלְּאֵתֶיךָ רוּחַ חָכְמָה וְעָשׂוּ אֶת בְּגָדֵי אֱהֲרֹן לְקַדְּשׁוֹ לְכַהֵנוּ לִי" (ג).

"וְאֵלֶּה הַבְּגָדִים אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ... וְעָשׂוּ בְּגָדֵי קֹדֶשׁ לְאֱהֲרֹן אָחִיד וְלִבְנָיו לְכַהֵנוּ לִי" (ד).

תחילה מוגדר תפקידם של הכהנים כמשרתי ה' – "לְכַהֵנוּ לִי", ובכך כבר נצבעת הפרשה בצבעי שירות. גם בשלב השני, כאשר הבגדים מוגדרים "בגדי קדש", לא נאמר שתפקידם 'לקדש' אלא להיות 'לכבוד ולתפארת'. דבר זה מתאים בהחלט לפונקציה שהם ממלאים: המשרתים ("המכהנים") בבית ה' צריכים ללבוש בגדים המעוררים כבוד, ורק בבגדי תפארת הם ראויים לעמוד לפני מי שגר בבית הזה. רק בשלב השלישי (פסוק ג) נזכר

הכהונים. בדבר זה – כפי שנראה להלן – המזבח פורש את כנפיו על הכהונים ויש בדבר זה מעין סמיכה. בכל מקרה, לאור זאת מעניין לשוב אל הצירוף 'מילוי ידי הכהונים' ולתהות אם אין לשמוע בו הד חלש לסמיכת הידיים החסרה. כוונתי במיוחד לפסוקי החתימה: "וּמִפֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא תֵצְאוּ שְׁבַעַת יָמִים עַד יוֹם מְלֹאת יְמֵי מְלֵאֵיכֶם כִּי שְׁבַעַת יָמִים יִמְלֵא אֶת יְדֵיכֶם" (ח', לג). רבים העירו שלא די ברור מיהו הנושא התחבירי העומד מאחורי הפועל – "יִמְלֵא אֶת יְדֵיכֶם". ייתכן שמדובר בנושא סתמי ויש להבין זאת כפועל סביל – 'דיכם תתמלאנה בשבעת הימים', אולם הקריאה הנוחה יותר היא שגם אם ה' אינו נזכר בפירוש הוא הממלא את ידי הכהונים. כך אפשר לחוש בפסוקית זו במעין דיאלוג נסתר עם סמיכת הידיים החסרה. ה' ממלא את ידי הכהונים; הוא ממלא את ידיהם במינוי שעובר 'מידיו' לידיהם, ובכך מושלמת הסמיכה החסרה.

מה אם כן מתרחש במילוי ידי הכהונים, אשר שונה מפעולת ההקדשה שנעשתה כבר בשמן ואשר שונה מהפיכתם למשרתי המשכן – דבר שנעשה בלבישת הבגדים?

המקום הנוח להתחיל ממנו את המסע הוא בפעולה החריגה הראשונה שנעשתה באיל המילואים – מתן דמים על הכהונים:

"וְלִקְחֹתָ מִדָּמוֹ

וְנָתַתָּה עַל תְּנוּפֹת אֲזֵן אֶהָרֹן וְעַל תְּנוּפֹת אֲזֵן בְּנֵי הַיְמָנִית

וְעַל בֶּהֶן יְדָם הַיְמָנִית וְעַל בֶּהֶן רִגְלָם הַיְמָנִית

וְזָרַקְתָּ אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב"

(שמות כ"ט, כ).

קשה להגזים בהפתעה שנכונה לקורא בפסוקים אלו. דם הקורבנות שמיועד תמיד למזבח ניתן כאן גם על אוזניהם ועל בהונות ידיהם ורגליהם של הכהונים. לצד זאת, הדם גם נזרק על המזבח – כדינו הרגיל של זבח שלמים, אולם סדר הפעולות מלמד שאין מדובר בשיירי דם שניתן על הכהונים, אלא אדרבה: ראשית נותנים מהדם על הכהונים ולאחר מכן מקיימים את דין הזריקה המקובל.⁴ בשל הזיקה של טקס זה לטקס טהרת

מסתמך על שמות כ"ט, כד, שם נאמר שיש להניח את הלחמים והחלבים על שתי כפות הידיים: "ושמת הכל על כפי אהרן". אולם אדרבה, מכאן יש מקום לטעון כנגד עמדה זו. אם הכתוב מגיב לפעולה הפיסית של הידיים, קשה להבין מדוע לא נעשה כאן שימוש במילים אלה. היה צריך להיכתב: 'ומילאת יד/כפי אהרון'. במקום זאת נעשה שימוש במילים אחרות לגמרי, שכלל לא מתארות את מילוי היד אלא עוקבות אחר חלקי הקורבן שמונחים על כפי אהרון הפתוחות.¹

הצדק עם קריאה זו, אך יש מקום להעיר על משמעות מיוחדת שנולונית לצירוף זה בימי המילואים של הכהונים. יש רכיב אחד שכולנו מצפים למצוא אותו בימי המילואים ושמשום מה נעדר מהטקס – סמיכת ידיים על המתמנה לתפקיד החדש. בשעה שהלוויים מוננו לתפקידם, עם ישראל סמך את ידיו עליהם: "וְהִקְרַבְתָּ אֶת הַלְוִיִּם לִפְנֵי ה' וְסַמְכוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְדֵיהֶם עַל הַלְוִיִּם" (במדבר ח', י). כך גם בשעה שמינה משה את יהושע למנהיג אחריו: "וַיִּסְמַךְ אֶת יָדָיו עָלָיו וַיְצַוְהוּ" (במדבר כ"ז, כג). דאוב טען שסמיכת רבנים חדשים בישראל במשך כל הדורות נעשתה על רקע פסוקים אלו, והטענה המובלעת בכך היא שהסמכתם היא המשך רציף, דור אחר דור, מאז שמשה הסמיך את יהושע בסמיכת ידיו עליו (השוו אבות פ"א מ"א).² משום מה אצלנו, משה איננו סומך ידיו על הכהונים והם מתקדשים לתפקידם גם ללא מרכיב זה.³

זה מסוג המקרים שההיעדר תורם את תרומתו לא פחות ממה שנוכח. אכן, אין מי שיסמוך את ידיו על הכהונים מפני שהם אינם נציגים של בשר ודם – לא של ישראל ולא של משה. מי שיכול לסמוך את ידיו על הכהונים הוא המזבח או כבוד ה', אך מסיבות ברורות ה' אינו סומך את 'ידיו' על הכהונים. בשונה מהלוויים, נציגי ישראל המשרתים את הכהונים מטעמם, ובשונה מיהושע המתמנה כממשיך משה לאחר שמשה האציל מרוחו עליו – הכהונים מתקדשים על ידי ה' ועתידיים לאכול את הקורבנות כידו הארוכה של המזבח.

הדבר הקרוב ביותר לסמיכת הידיים שבסיפורנו הוא מתן דם איל המילואים ושמן המשחה מהמזבח על גוף

3 היה אף מי שטען שבגלל חיסרון הסמיכה, סיפורי הסמיכה אחרים במקרא אינם נשענים על טקס זה אלא על מינוי הלוויים (J. W. Watts, Leviticus, HCOT, Leuven 2013, p. 450).

4 מודל זה מזכיר את שהתרחש בברית האגנות. גם שם לקח משה חצי מהדם וזרק על המזבח, ואת חציו השני שם באגנות וזרק על העם: "וַיִּקַּח מִשָּׂה אֶת הַדָּם וַיִּזְרַק עַל הָעָם וַיֹּאמֶר הִנֵּה דַם הַבְרִית אֲשֶׁר כָּרַת

1 P. Jouön, "Locutions hébraïques", Biblica 3 (1922), p. 64

2 David Daube, "The Laying on of Hands," in The New Testament and Rabbinic Judaism, London 1956, p. 232.

"כי איל מלואים הוא שלמים לשון שלימות שהושלם בכל" (עד כאן ציטוט רש"י) – פירוש, כי "מלואים" שאמר רוצה לומר שהוא שלמים, כי מילואים הוא לשון שלימות, שכל מלא הוא שלם, וכן לשון "שלמים" לשון שלמות, ולפיכך פירוש של "מלואים" – שלמים

(גור אריה לשמות כ"ט, כב).

זו העמדה המקובלת ובבסיסה היא ודאי נכונה. אולם תפיסת איל המילואים כשלמים מורכב יותר, וברצוני לפתוח שני חלונות שדרכם ניתן להציץ על הקורבן מזווית שונה.

ראשית, משום מה נמנע הכתוב מלכנות את איל המילואים 'שלמים'. בשום מקום – לא בציווי שבשמות כ"ט ולא בביצוע שבויקרא ח' – נאמר שאיל המילואים הוא שלמים. הדבר בולט במיוחד במקום שבו הכתוב מנמק את דיני הקורבן בהגדרתו, ומתאים היה למצוא שם שהוא 'שלמים', אך כתוב אחרת: "וְלִקְחָתָּ מִן הָאֵיל הַחֶלֶב וְהָאֵלֶיָּה וְאֶת הַחֶלֶב הַמְּכֻסָּה אֶת הַקֶּרֶב וְאֶת יְתֵרָת הַכֶּבֶד וְאֶת שְׁתֵּי הַפְּלִיָּת וְאֶת הַחֶלֶב אֲשֶׁר עֲלֶיהֶן וְאֶת שׁוֹק הַזָּמִין כִּי אֵיל מִלְּאִים הוּא" (שמות כ"ט, כב). בהנחה שסוף הפסוק מנמק את דיני הקרבת האימורין – ההפתעה באמת גדולה. נימוק ברור יותר היה יכול להיות החובה להקריב את האימורין מפני ש"איל שלמים הוא", ודין השלמים הרי ידוע. שמו של הקורבן בכל מקום הוא 'מילואים' (כמו: "מִלְּאִים הֵם לְרִיחַ נִיחַח אֲשֶׁה הוּא לָהּ" – ויקרא ח', כח), ובשום מקום הם אינם מוגדרים כשלמים. המקום הטוב ביותר לחוש בדבר זה הוא בחתימה שכבר הוזכרה של רשימת הקורבנות השנייה שבפרשת צו: "זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולקאשם ולמלואים ולזבח השלמים" (ויקרא ז', לז). הרי המילואים ניצבים כקורבן עצמאי לצדו של זבח השלמים (ליתר דיוק: בין קורבנות החובה לזבח השלמים). רבי אברהם סבע היה ער לכך וכתב:

"ולפי שאמר בכאן 'ולמילואים', ואמרנו למעלה, שאף על פי שהוא בכלל השלמים, שהוא מין בפני עצמו, והוא רמז לקרבנות שמונת ימי המילואים" (צורר המור לויקרא ח', ב).

שנית, גם מהבחינה ההלכתית יש חריגה בולטת בין המילואים לשלמים – זמן אכילת הקורבן. את שלמי הנדר והנדבה ניתן לאכול במשך יומיים, ואילו על איל

המצורע, היו שטענו שאין במתן דם זה הקדשה אלא היטהרות בלבד.⁵ אולם דומני שיש להפוך את הקערה על פיה: אין להבין את הטקס שעוברים הכוהנים לאור תהליך טהרת המצורע, אלא לבאר את תהליך טהרת המצורע לאור הטקס שעוברים הכוהנים. כוונתי לומר, שהיטהרות המצורע אינה תלויה בדם האשם אלא בחטאת ובעולה שהוא מביא ביום השמיני לטהרתו (לצד האשם). הטמאים האחרים – יולדת, זב וזבה – מוכיחים שדי בצמד הקורבנות חטאת ועולה בכדי להשלים את הטהרה. המצורע המיטהר צריך להביא אשם כי הוא עובר תהליך דומה למה שעוברים הכוהנים והוא מוזמן 'להתחבר' מחדש עם המזבח ועם המשכן, לאחר שהיה מנודה מחוץ למחנה תקופה ארוכה. הדבר יובן יותר לאחר שנדון בתפקיד איל המילואים בפרשתנו.

האם איל המילואים הוא שלמים?

על מנת להבין את תפקיד נתנית הדם על הכוהנים יש לפתוח שאלה בסיסית יותר – האם איל המילואים הוא קורבן שלמים? אני חושש, שכל מי שבקי בסוגיות העוסקות באיל המילואים יחדל ברגע זה מקריאתו, כי לדידו התשובה ברורה – אכן איל המילואים הוא סוג של שלמים: "מלמד שהמילואים שלמים לאהרן ולבניו" (מכילתא דמילואים, פרשת צו, כ). ואכן – דיניו של איל המילואים זהים לדיניו של זבח שלמים: אופן זריקת הדם על המזבח; הקטרת החלבים עם סל מצות; ובמיוחד – בישולו ואכילתו על ידי הכוהנים, ללא החזה והשוק שהוסרו ממנו. יתר על כן, במקום אחד נחשף בכתוב עצמו שאיל המילואים הוא סוג של שלמים. לאחר תיאור התנופה וההרמה של החזה ושל השוק של האיל מוסיפה התורה ציווי לדורות: "וְהָיָה לְאֶהֱרֹן וּלְבָנָיו לְחֶק עוֹלָם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי תְרוּמָה הוּא וְתְרוּמָה יְהִי מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִזְבְּחֵי שְׁלָמֵיהֶם תְּרוּמָתָם לָהּ" (שמות כ"ט, כח). אם איל המילואים הוא דוגמה לאשר יש לעשות תמיד "מִזְבְּחֵי שְׁלָמֵיהֶם", סביר שאיל המילואים הוא סוג של קורבן זה ולכן יכול לשמש לו דוגמה.

רש"י אף טען שיש שיתוף סמנטי בין 'מילואים' – מלשון מילוי, לבין 'שלמים' – לשון השלמה (רש"י לשמות כ"ט, כב), וכביאורו של המהר"ל לרש"י במקום:

5 C. Eberhart, Studien zur Bedeutung der Opfer im Alten Testament: die Signifikanz von Blut- und Verbrennungsriten im kultischen Rahmen, Neukirchener Verlag 2002, pp. 222-288.

ה' עִמְכֶם עַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה" (שמות כ"ד, ח). לפי זה, אולי יש נימה של כריתת ברית בזריקת דם זו, גם ביחס לכוהנים.

חטאת שניתן על המזבח,⁶ שהרי דווקא לדם החטאת יש יכולת חיטוי, וקשה להאמין שאיל המילואים הדומה לשלמים מתפקד בצורה דומה.

אולם הדמיון בין איל המילואים לחטאת חושף דבר מה יסודי באופי פעולת הדם של איל המילואים. בקורבנות אחרים שבהם 'זורקים' את הדם על המזבח, מקריבים אותו כמתנה לגבוה, ואילו בנתינת דם חטאת, הדם פועל על המקום שבו הוא ניתן. כל עוד מדובר בחטאת – תפקידו לחטא; אצלנו הדם פועל על הכוהנים ומכשירם לדבר מה (ולא להינתן להם כמתנה).

זבח שמתפקד באופן דומה למתואר כאן הוא זבח הפסח שעשו ישראל במצרים. יש מקום להתלבטות עד כמה הפסח מייצג במצרים קורבן, אך 'נתינת' דם שלא על מזבח (אלא על המזוזות והמשקוף), לצד ההתמקדות באכילת הקורבן במשך לילה אחד בלבד, יוצרת שיתוף מעניין בין שני זבחים אלו, שהם תחת חסות קורבן השלמים אך גם נפרדים ממנו.

מהו אם כן אותו דבר שאיל המילואים מבקש לעשות בגופם של הכוהנים? מדוע באמת הכוהנים דומים בפרשה זו למזבח ולא לשאר כלי המשכן שהסתפקו במשיחה בשמן? בכך נעסוק בשיעור הבא.

המילואים נאמר: "וְאִם יִוָּתֵר מִבֶּשֶׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן הַלֶּחֶם עַד הַבֶּקָר וְשִׂרְפֶתָ אֶת הַנוֹתֵר בְּאֵשׁ לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ הוּא" (שמות כ"ט, לד). אכן, יכול בעל הדין לטעון שגם שלמי תודה יש לאכול רק במשך יום אחד, וכבר שיערנו ששלמים הקרובים ברוחם אל החובה אינם נאכלים במשך יומיים. אך גם אם כן, צירוף זמן האכילה להימנעות הגדרת המילואים כשלמים בכתוב עצמו, מובילים לדיון המרכזי שבו אני מבקש להתמקד – עבודת הדם.

לפני שניגש למילוי ידי הכוהנים, הבה ונבחן כיצד המשכן וכליו התקדשו בימי המילואים. לפנינו שני מודלים שונים: המשכן וכליו התקדשו במשיחה בשמן בלבד: "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וַיִּמָּשַׁח אֶת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בּוֹ וַיִּקְדֹּשׁ אֹתָם" (ויקרא ח', י). אולם המזבח נצרך לשתי פעולות: הראשונה בשמן המשחה – בדומה לשאר הכלים: "וַיִּזְמַנְנוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּמָּשַׁח אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת כָּל פְּלִי וְאֶת הַכִּיר וְאֶת כָּנּוֹ לְקַדְּשָׁם" (ויקרא ח', י), והשנייה בנתינת דם פר החטאת על קרנותיו, כדי לחטאו ולקדשו: "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת הַדָּם וַיִּתֵּן עַל קְרָנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב בְּאֶצְבָּעוֹ וַיַּחֲטֵא אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת הַדָּם יִצַק אֶל יִסוֹד הַמִּזְבֵּחַ וַיִּקְדְּשֵׁהוּ לְכַפֵּר עָלָיו" (ויקרא ח', טו).

על רקע שני המודלים האלו יש לבחון את מילוי ידי הכוהנים: האם בהכשרתם מספיקה המשיחה בשמן – כשאר כלי המשכן, או שיש גם לקדש אותם בדם קורבן – כמזבח?

הצירוף שנאמר ביחס לחיטוי המזבח – "וַיִּקְדְּשֵׁהוּ לְכַפֵּר עָלָיו", נאמר באופן דומה גם ביחס להשפעת איל המילואים על הכוהנים: "וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת יְדֵם לְקַדֵּשׁ אֹתָם" (שמות כ"ט, לג). עוד נדון בפסוק זה בהרחבה לקמן, אולם הדמיון שבפסוקים חורג כמובן מהתחום הלשוני אל התחום ההלכתי: הכוהנים – כמו המזבח – אינם יכולים להסתפק במשיחתם בשמן המשחה, ועליהם לעבור גם תהליך דומה לתהליך שעבר המזבח.

ואכן, השימוש בפועל 'נתינה' ביחס לדם אשר מושם על גוף הכוהנים מלמד על הדמיון שבין מתן זה לקורבן חטאת, שרק בו משולב פועל הנתינה, ולצדו גם הפועל 'לקחת': "וְלָקַח הַלֵּהֵן מִדְּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וַיִּתֵּן עַל קְרָנוֹת מִזְבֵּחַ הָעֹלָה" (ויקרא ד', ל). קשה לומר שתפקיד דם האיל הוא 'לחטא' את הכוהנים – בדומה לתפקיד קורבן

-
- כל הזכויות שמורות לשיבת הר עציון ולפרופ' יונתן גרוסמן
- עורך: בנימין פרנקל, תשע"ט
-
- בית המדרש הוירטואלי
- מיסודו של
- The Israel Koschitzky Virtual Beit Midrash
- האתר בעברית: <https://etzion.org.il/>
- האתר באנגלית: <http://www.vbm-torah.org>
- משרדי בית המדרש הוירטואלי: 02-9937300 שלוחה 5
- דוא"ל: office@etzion.org.il

את הכוהנים לשמוע את מצוות ה' באוזנם, לעבוד בידיהם וללכת ברגלם, כדי לקיים את עבודת המשכן.

6 ראו מילגרם, ויקרא, עמ' 528-529. עוד ראו אצלו בעמ' 528 את ההצעה של דרייבר, שהנתינה על האוזן, היד והרגל נועדה להכשיר